

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Cyllideb Atodol 1^{af} - 2023/24

Memorandwm Esboniadol i Gadeirydd y Pwyllgor Cyllid

Paratowyd y cyflwyniad Cyllideb Atodol hwn yn unol â Rheolau Sefydlog Senedd Cymru 18A.2 a 20.36 (dyddiedig Medi 2022).

Crynodeb

Cynigir yr amrywiadau canlynol i'r cynnig cyllidebol blynyddol:

- **Swm o £74,000** i gwmpasu'r costau ychwanegol, uwchben y 3% a ganiateir yn y gyllideb, sy'n gysylltiedig â'r 'cynnig cyflog llawn a therfynol' a wnaed gan y Cyflogwyr Cenedlaethol ar gyfer gwasanaethau llywodraeth leol ym mis Chwefror 2023.
- Ers i'r dyfarniad a gynigiwyd gael ei wrthod, **swm pellach o £139,000** fel arian wrth gefn i dalu cost y dyfarniad cyflog hyd at 7.9%. (Os bydd y dyfarniad cyflog yn is, ni fyddai'r rhan berthnasol o'r £139,000 hwn yn cael ei thynnu i lawr neu caiff ei dychwelyd heb ei gwario ar ddiwedd y flwyddyn.)

Cyd-destun

Mae cyflog staff wedi'i gysylltu'n gytundebol â thrafodaethau cyflog y Cyd-gyngor Cenedlaethol ar gyfer Gwasanaethau Llywodraeth Leol yng Nghymru a Lloegr. Fel y nodwyd yn yr amcangyfrif a gyflwynwyd ar y pryd, roedd Amcangyfrif Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer 2023-24 yn caniatáu 3% ar gyfer dyfarniad cyflog Ebrill 2023. Fodd bynnag, mae'r Cyflogwyr Cenedlaethol ar gyfer gwasanaethau llywodraeth leol yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon bellach wedi gwneud 'cynnig cyflog llawn a therfynol' o £1,925 fesul aelod o staff. Ar gyfer Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru byddai hyn yn arwain at gynnydd cyffredinol o 4.7% mewn costau cyflog, 1.7% ychwanegol neu £74,000 yn uwch na'r hyn a ganiateir yn y gyllideb.

Fodd bynnag, mae'r undebau llafur wedi gwrthod y dyfarniad cyflog am eu bod yn ceisio sicrhau dyfarniad o (amcangyfrif y Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol ar gyfer 2023) Mynegai Prisiau Manwerthu (RPI) yn ogystal â 2%, sy'n creu hawliad o 12.7%.

Yr Effaith ar Gostau Staff Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Mae setliadau cyflog llywodraeth leol wedi bod yn is na chwyddiant yn y blynyddoedd diwethaf, ac mae cyflogwyr llywodraeth leol yn ymwybodol iawn o setliadau cyllid cyffredinol llywodraeth leol, a bydd y rhain yn cael eu hystyried yn y trafodaethau. Mae'r tabl isod yn crynhoi rhai o'r senarios posibl er mwyn dangos eu heffaith.

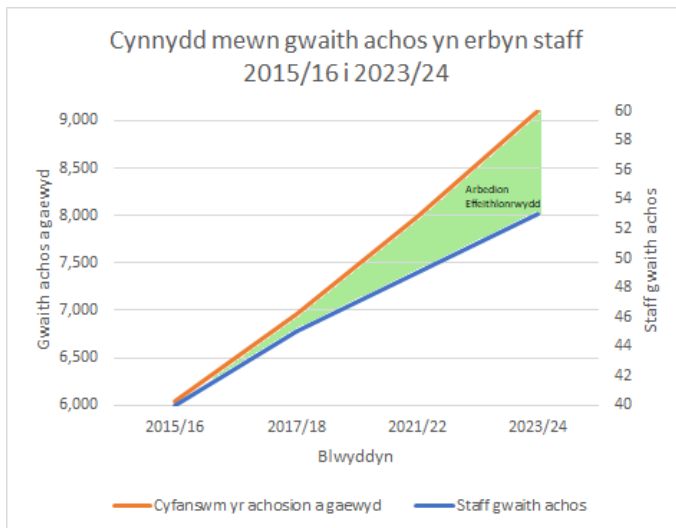
Cost dyfarniad cyflog o sicrhau setliad ar:	Cynnig o 4.7%	Setliad cyllideb llywodraeth leol yng Nghymru – 7.9%	Canol ystod 8.7%	Hawliad 12.7%
Wedi'i gynnwys yng nghyllideb OGGC (3%)	£130,000	£130,000	£130,000	£130,000
Ychwanegiad i gyflawni cynnig presennol y cyflogwr	£74,000	£74,000	£74,000	£74,000
Swm pellach i gyflawni'r setliad arfaethedig	-	£139,000	£175,000	£349,000
Cyfanswm cost	£204,000	£343,000	£379,000	£553,000
Y gyllideb ychwanegol sy'n ofynnol	£74,000	£213,000	£249,000	£423,000

O sicrhau cytundeb y Cyflogwyr Cenedlaethol ar gyfer gwasanaethau lleol yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon, byddai hawliad cyflog yr undebau llafur o 12.7% yn ychwanegu cost bellach (yn ychwanegol at y £74,000 a nodwyd uchod) o £349,000. Fodd bynnag, ystyrir bod y setliad mwyaf tebygol yn yr ystod o tua 7.9% (yn unol â setliadau cyllideb llywodraeth leol yng Nghymru) i 8.7% (y pwynt rhwng yr hawliad a'r cynnig presennol). Mae'r gost hon y tu hwnt i reolaeth yr Ombwdsmon am ei bod yn hawliad cytundebol o dan ddyfarniad cyflog cenedlaethol. Nid yw'r Ombwdsmon yn cymryd rhan mewn unrhyw drafodaethau cyflog.

Mae'r gyllideb atodol hon yn rhagdybio dyfarniad cyflog cyffredinol o 7.9%, yn unol â'r cynnydd cyffredinol i'r setliad cyllideb llywodraeth leol yng Nghymru. Caniateir ar gyfer 3% o hyn yn y gyllideb bresennol. Ceisir 1.7% pellach (£74,000) yn awr, gan mai dyma'r lefel isaf o ddyfarniad. Ceisir y 3.2% sy'n weddill (£139,000) fel arian wrth gefn. Os yw'r dyfarniad gwirioneddol yn is na 7.9%, caiff yr elfen gyfatebol ei dychwelyd / ni chaiff ei thynnu i lawr.

Egwyddorion y gyllideb a'r posibilrwydd o liniaru costau

Mae Datganiad o Egwyddorion y Pwyllgor Cyllid yn datgan yn glir y dylai cyrff sy'n cael eu hariannu'n uniongyrchol geisio sicrhau arbedion yn barhaus a cheisio lleihau costau i'r graddau y bo hynny'n bosibl.

Mae swyddfa'r Ombwdsmon wedi profi cynnydd cyson yn nifer yr ymholiadau a chwynion ond ni welwyd cynnydd cyfatebol yn nifer y staff gwaith achos. Mae'r graff yma'n dangos y bwlch cynyddol rhwng y gwaith achos a gwblhawyd a'r nifer o staff. Mae'n dangos cynnydd mewn arbedion o fwy na 13% ers 2015/16.

Mae'r cynnydd parhaus yn y nifer o ymholiadau a chwynion yn golygu bod pwysau sylweddol ar y staff. Mae cyfyngiadau cyllidebol eisoes yn golygu nad yw'n bosibl darparu ar gyfer bylchau sy'n deillio o absenoldeb mamolaeth/rhieni ac mae pryderon eisoes y gallai llwythi gwaith gyfaddawdu llesiant staff ymhellach.

Mae costau sy'n gysylltiedig â chyflog yn cynrychioli tua 80% o gyllideb Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ac nid yw'n bosibl darparu ar gyfer cynnydd o'r fath mewn costau cyflogau drwy dorri cyllidebau eraill, ac mae'r mwyafrif o'r rhain yn gostau TG ac eiddo na ellir eu hosgoi neu gostau cyngor clinigol sy'n gysylltiedig â gwaith achos. Yn absenoldeb unrhyw arian wrth gefn, ni ellir darparu ar gyfer y costau cyflog ychwanegol hyn o fewn cyllidebau sydd wedi'u cymeradwyo eisoes. Mae'r cyllid cyfyngedig ar gyfer gwella gwasanaethau wedi'i glustnodi i ddatblygu gwefan newydd a fydd yn cyflawni anghenion achwynwyr a chyrrff cyhoeddus yn well. Fel y dengys y grynodedd o'r gyllideb ar ddiwedd y cyflwyniad hwn, mae gwariant y gellir ei reoli mewn meysydd fel hyfforddiant staff, teithio, allgymorth, cyfathrebu yn gyfyngedig iawn, ac nid yw'r cyllidebau'n gallu cyflawni'r costau dyfarniad cyflog. Beth bynnag, byddai atal gwaith allgymorth ac ymgysylltu, hyfforddi staff ac ati yn amhoblogaidd iawn.

Yn ogystal, mae'r lefelau chwyddiant uchel presennol yn effeithio ar gyllidebau eraill yr Ombwdsmon, gyda chostau contract parhaus yn cynyddu yn unol â chwyddiant. Un enghraifft o hyn yw bod costau prif contract TG yr Ombwdsmon wedi cynyddu 9%, mae Microsoft wedi cynyddu eu costau trwydded 9%. Mae Archwilio Cymru hefyd wedi cynyddu eu ffioedd o 10% a mwy ac mae'r costau trydan wedi dyblu fwy neu lai. Bydd yr Ombwdsmon yn gweithio i gynnal y cynnydd hwn i gostau, i'r graddau y bydd hynny'n bosibl. Fodd bynnag, am nad oes unrhyw gronfeydd wrth gefn yng nghyllideb yr Ombwdsmon, bydd hyn yn heriol.

Y canlyniadau os na cheir cynnydd mewn adnoddau

Mae Datganiad o Egwyddorion y Pwyllgor Cyllid yn datgan hefyd y dylai cyflwyniadau gynnwys y canlyniadau ac esbonio'n glir y dylai cyrrff sy'n cael eu hariannu'n uniongyrchol geisio sicrhau arbedion yn barhaus a cheisio lleihau costau i'r graddau y bo hynny'n bosibl.

Nid oes unrhyw swyddi gwag ar hyn o bryd, a byddai unrhyw ostyngiadau i'r lefelau staffio yn gostus pe byddai hyn yn golygu diswyddiadau gorfodol. Byddai angen cyllideb atodol ychwanegol ar gyfer costau diswyddiadau.

Byddai unrhyw ostyngiad i'r lefelau staffio yn cael effaith andwyol ddifrifol beth bynnag ar lefelau gwasanaeth, cyrff cyhoeddus ac achwynwyr, a byddai'n creu mwy o oedi a gofid a phryder estynedig.

Am y rhesymau hyn, mae cyflwyno cyllideb atodol yn anochel yn awr.

Y dull gweithredu arfaethedig

Mae amseriad setliad cyflog cytûn, yn ogystal â'i werth yn ansicr – mae wedi bod mor hwyr â'r mis Mawrth yn dilyn y dyddiad dod i rym. Mae'r ansicrwydd hwn ynghylch amseru yn ychwanegu at yr heriau. Yn dilyn trafodaeth gyda Phwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg a Phanel Cyngori'r Ombwdsmon, mae'r gyllideb atodol yn cael ei chyflwyno yn awr, i amlygu a rheoli'r risg. Ystyrir bod hyn yn ddarbodus ac yn dryloyw.

O ystyried yr ansicrwydd hwn, mae'r cyflwyniad cyllideb atodol hwn yn defnyddio'r dull a ddefnyddiwyd ar gyfer blwyddyn ariannol 2021/22, lle ceisir cyllid ar gyfer dyfarniad cyflog amcangyfrifedig, ond ar y ddealltwriaeth, os yw'r dyfarniad cyflog gwirioneddol yn is, ni fydd y swm cyfatebol yn cael ei dynnu i lawr neu caiff ei ddychwelyd heb ei wario.

Wrth gwrs, gallai'r dyfarniad cyflog gwirioneddol fod yn uwch na 7.9%. Os felly, byddwn yn ceisio cynnwys hyn o fewn y gyllideb ddiwygiedig, ond am y rhesymau a roddwyd uchod, efallai y bydd angen cyflwyno cyllideb atodol bellach.

Yr Adnoddau a Geisir

Cynigir yr amrywiadau a ganlyn i'r cynnig cyllideb blynyddol:

- Swm o £74,000 i gwmpasu'r costau ychwanegol, uwchlaw'r 3% a ganiateir yn y gyllideb, sy'n gysylltiedig â'r 'cynnig cyflog llawn a therfynol' a wnaed gan y Cyflogwyr Cenedlaethol ar gyfer gwasanaethau llywodraeth leol ym mis Chwefror 2023.
- Swm pellach o £139,000 fel arian wrth gefn i gyflawni cost y dyfarniad cyflog hyd at 7.9%. (Os yw'r dyfarniad cyflog yn is, ni fydd y rhan berthnasol o'r £139,000 hwn yn cael ei thynnu i lawr neu caiff ei dychwelyd heb ei gwario ar ddiwedd y flwyddyn.)

Cyllideb Atodol Gyntaf 2023/24	£000oedd		
	Amcangyfrif 2023/24	Dyfarniad Cyflog	Amcangyfrif Diwygiedig
Cyflogau staff a chostau cysylltiedig	4,512	74	4,586
Eiddo a chyfleusterau	171		171
Ffioedd proffesiynol	244		244
Costau TG	250		250
Costau swyddfa	108		108
Teithio, hyfforddiant a recriwtio	40		40
Cyfathrebu	65		65
Buddsoddiad ymrwymedig i wella gwasanaethau	47		47
Cronfa wrth gefn ar gyfer dyfarniad cyflog	-	139	139
Cyfanswm Gwariant Refeniw	5,437	213	5,650
Cyfanswm Incwm	(19)		(19)
Gwariant Refeniw Net	5,418	213	5,631
Buddsoddiad i wella gwasanaethau – Gwariant Cyfalaf	5		5
Cyfanswm yr Adnoddau sydd eu Hangen	5,423	213	5,636
Dibrisiant ac amorteiddiad	70		70
Dibrisiant – asedau wedi'u prydlesu	222		222
Tâl llog – asedau wedi'u prydlesu	7		7
Gwariant Cyfalaf a Reolir yn Flynyddol – dadfeiliadau	28		28
Cyfanswm y Gwariant ar Adnoddau	5,750	213	5,963
Dibrisiant ac amorteiddiad	(70)		(70)
Dibrisiant – asedau wedi'u prydlesu	(222)		(222)
Tâl llog – asedau wedi'u prydlesu	(7)		(7)
Gwariant Cyfalaf a Reolir yn Flynyddol – dadfeiliadau	(28)		(28)
Newid i gyfalaf gweithio	198		198
Symudiadau eraill nad ydynt yn arian parod	20		20
Gofyniad Arian Parod gan Gronfa Gyfunol Cymru	5,641	213	5,854